

UITVOERINGSPROGRAMMA ENERGIE 2019 - 2022 OP HOOFDLIJNEN

ANALYSE

POTENTIE

IMPACT

ACTIE

DATUM: 20 APRIL 2019
OPDRACHTGEVER: GEMEENTE VALKENBURG AAN DE GEUL
AUTEURS: DENNIS FOKKINGA
STATUS: CONCEPTVERSIE 1.5

Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend. De beschikbare informatie is met de grootst mogelijke zorg samengesteld en wordt verondersteld betrouwbaar te zijn. Driven By Values is, evenals betrokken organisaties, niet aansprakelijk voor eventueel geleden schade door onjuistheden, onvolledigheden en eventuele gevolgen van handelen op grond van informatie uit dit rapport.

INLEIDING

Met de ondertekening van het Klimaatakkoord van Parijs op 18 september 2015 heeft de wereldgemeenschap een belangrijke stap gezet naar wereldwijde en concrete acties om vergaande klimaatverandering tegen te gaan. Over de hele wereld stijgt de bewustwording en wordt de urgentie gevoeld om lokaal actie te ondernemen. Dit gevoel van urgentie wordt gedeeld door de gemeente Valkenburg aan de Geul. Daarom heeft de gemeente Valkenburg aan de Geul aan adviesbureau Driven by Values gevraagd om op basis van de 'Energievisie Valkenburg aan de Geul' een uitvoerbaar en gedragen uitvoeringsprogramma voor de periode 2019 – 2022 uit te werken. Dit document bevat een uitvoeringsplan inclusief begroting met concrete projecten om de komende periode flinke stappen te zetten naar een CO₂-neutraal Valkenburg aan de Geul. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar de 'Energievisie Valkenburg aan de Geul'.

CONCEPT

INHOUD

UITVOERINGSPROGRAMMA

1. Begroting	4
2. Bijlage - Toelichting	6

CONCEPT

1. BEGROTING

De impact van het bereiken van energieneutraliteit op capaciteit, financiële middelen en ruimte is aanzienlijk. Zo vergt alleen al het verduurzamen van de circa 8.185 woningen in Valkenburg aan de Geul vele honderden miljoenen investeringen en behelst de realisatie van grootschalige zonne-energie vele tientallen miljoenen investeringen en een ruimtebeslag van vele tientallen hectaren. De opgave voor de gemeente Valkenburg aan de Geul is: hoe met minimale impact op (financiële) middelen, (ambtelijke) capaciteit en ruimte maximaal bij te dragen aan de energietransitie opgave. Het genoemde scenario drie: 'Proactief, in de voorhoede' uit de 'Energievisie Valkenburg aan de Geul' is het meest wenselijke scenario. In de huidige coalitieperiode ligt voor dit scenario de focus met name op de volgende thema's (geprioriteerd weergegeven in onderstaande figuur 1):

Prioriteit 1	Prioriteit 2	Prioriteit 3	Prioriteit 4
Wettelijk verplicht	Voorbeeldrol	Projecten met grote impact	Overige thema's
 1. Verduurzamen gemeentelijk vastgoed (deels verplicht)	 7. Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed (deels voorbeeldrol)	 11. Stimuleren verduurzamen woningen en gebouwen	 13. Stimuleren duurzame mobiliteit in de gemeente
 2. Toezicht houden op en handhaven van bedrijven	 8. Duurzaam inkopen en stimuleren duurzaam gedrag gemeentelijke organisatie	 12. Stimuleren grootschalige duurzame opwek	 14. Stimuleren verduurzamen bedrijven
 3. Regionale structuur warmte en Transitievisie warmte (RES)*	 9. Duurzame mobiliteit gemeentelijke organisatie		
 4. Afwegingskader en locatie-analyse grootschalige opwek (RES)*	 10. Verduurzamen openbare verlichting en verkeersregelinstanties		
 5. Huurwoningen: Corporaties label B Particulier 80% min. label C			
 6. Integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid*			
* Verplicht na ondertekenen Klimaatakkoord			
Randvoorwaardelijk en succesfactor			
Informerend, bewustwording en draagvlak creëren gemeentelijke organisatie, inwoners, bedrijven en organisaties			

Figuur 1: Uitvoeringsprogramma projecten per prioriteit

Op basis van bovenstaand uitvoeringsprogramma is in tabel 1 op de volgende pagina een inschatting gemaakt van de kosten en het capaciteitsbeslag per project.

	Structurele capaciteit in dagen	Kosten 2019		Kosten 2020		Kosten 2021-2022		Totaal
		€	165.000 €	€	125.000 €	€	60.000 €	
1	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed met kantoorfunctie	6	€	- €	20.000	p.m.	€	20.000
2	Toezicht houden en handhaven bedrijven	6	€	- €	- €	- €	€	-
3	Regionale Structuur Warmte en Transitievisie Warmte	24	€	25.000	40.000	p.m.	€	65.000
4	Afwegingskader grootschalige duurzame opwek	24	€	25.000	p.m.	p.m.	€	25.000
5	Verduurzamen huurwoningen	6	€	- €	- €	- €	€	-
6	Integrale visie laadpaalinfrastructuur en plaatsingsbeleid	12	€	- €	10.000	€	€	10.000
7	Verder verduurzamen gemeentelijk vastgoed	6	€	p.m.	p.m.	p.m.	€	-
8	Duurzaam inkopen en duurzaam gedrag organisatie	12	€	- €	5.000	€	€	5.000
9	Duurzame mobiliteit gemeentelijke organisatie	6	€	p.m.	p.m.	p.m.	€	-
10	Verduurzamen openbare verlichting en VRI	3	€	- €	- €	- €	€	-
11	Stimuleren verduurzamen koopwoningen	40	€	20.000	20.000	€	40.000	80.000
12	Stimuleren grootschalige duurzame opwek	20	€	-	p.m.	p.m.	€	-
13	Stimuleren duurzame mobiliteit	6	€	10.000	10.000	p.m.	€	20.000
14	Stimuleren verduurzamen bedrijven	6	€	10.000	10.000	p.m.	€	20.000
15	Draagvlak en bewustwording intern en extern	16	€	10.000	10.000	€	20.000	40.000
	Aansturen, monitoren, interne communicatie en besluiten	32	€	- €	- €	- €	€	-
	restant werkbudget voor: Duurzaam toerisme, nieuwe (burger)initiatieven op gebied van duurzaamheid, verduurzamen openbare ruimte, pm-posten				€ 65.000			65.000
16	Jaarlijks budget voor personeelskosten (feitelijke kosten 1 FTE beleidsmedewerker Duurzaamheid), specialistische inhuur, doorlopende structurele projectkosten	€ 100.000						

Tabel 1: Begroting uitvoeringsprogramma projecten energietransitie gemeente Valkenburg aan de Geul

2. BIJLAGE

Toelichting uitvoeringsprogramma

Hieronder worden de thema's vanuit het uitvoeringsprogramma nader toegelicht.

PRIORITEIT 1: Verplicht

1. Opstellen en uitvoeren van een integrale aanpak voor de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed (deels verplicht)

De gemeente Valkenburg aan de Geul is vanuit het SER Energieakkoord en Regeerakkoord 2017 verplicht om ervoor te zorgen dat uiterlijk in 2023 kantoren en utiliteitsgebouwen groter dan 100m² minimaal energielabel C hebben. De kosten voor het verduurzamen van de eigen gebouwen zijn afhankelijk van de resultaten uit het vooronderzoek, de benodigde investeringen en de rol die de gemeente hierin neemt. De gemeente kan er bijvoorbeeld voor kiezen om zelf te investeren in het verduurzamen van de gebouwen, maar kan er ook voor kiezen om het (liefst kostenneutraal) uit te besteden aan derden.

2. Toezicht en handhaven bedrijven op o.a. Energie-audit Europese Energie-Efficiency (EED) en Informatieplicht MKB

Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen (inrichtingen) om energie te besparen. Naast de bestaande energiebesparingsplicht komt er per 1 juli 2019 een informatieplicht voor organisaties die vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas (equivalent) per jaar verbruiken. Voor het verduurzamen van bedrijven en industrie zet de gemeente capaciteit en middelen in op uitvoering van haar wettelijke taken en verplichtingen (toezicht en handhaving), waarschijnlijk via de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD).

3. Regionale structuur warmte en transitievisie warmte (RES)*

Alle woningen en gebouwen moeten vóór 2050 van het aardgas af en er moet in 2021 op wijkniveau helder zijn wat het alternatief voor aardgas zal worden. Om een goed beeld te krijgen van de alternatieve opties per gebied, wordt in het kader van de RES een Regionale Structuur Warmte opgesteld. De Regionale Structuur Warmte vormt input voor de transitievisie warmte, waarin op wijkniveau helder wordt gemaakt wat het alternatief van aardgas zal worden. Samenwerking met het Rijk, de provincie, (buur)gemeenten, het waterschap, regionaal netbeheerder Enexis, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners is hierbij essentieel.

4. Afwegingskader en locatie-analyse grootschalige opwek (RES)

Vanuit de RES worden gemeenten vanuit het Rijk verzocht om zes maanden na het ondertekenen van het Klimaatakkoord, gebieden aan te wijzen die mogelijk geschikt zijn voor grootschalige duurzame opwek van elektriciteit (kwantitatief is het landelijk doel tenminste 35 TWh hernieuwbaar op land in 2030, dat komt overeen met 126 PJ). De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft potentie voor het opwekken van duurzame energie met behulp (grootschalige) ZonPV installaties, echter heeft ook een mooi landschap waarmee zorgvuldig dient te worden omgegaan. Om een concreet beeld te krijgen van de daadwerkelijke mogelijkheden en onmogelijkheden, dient de gemeente beleid te ontwikkelen, evenals een integraal ruimtelijk afwegingskader voor grootschalige opwek van duurzame energie. Op basis hiervan wordt duidelijk of en waar voorkeursgebieden en uitsluitingsgebieden gesitueerd zijn en onder welke voorwaarden initiatiefnemers aan de slag kunnen met grootschalige opwekinitiatieven.

5. Huurwoningen: Corporaties label B en Particulier 80% minimaal label C

Binnen de huursector is afgesproken dat in 2020 alle huurwoningen gemiddeld energielabel B hebben (corporaties) en 80% van de huurwoningen minimaal label C (particuliere verhuurders). Voor de meeste woningen is dit nu niet het geval. Dit betekent dat voor circa 3.000 huurwoningen het energielabel (substantieel) verbeterd dient te worden. Om deze doelen te realiseren, zal de gemeente samen optrekken met de verhuursector en gaat ze in gesprek over het aanscherpen van de afspraken m.b.t. energiebesparing met lokale woningcorporaties.

6. Integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid

De in het regeerakkoord gemaakte ambitie om uiterlijk in 2030 alle nieuwe auto's emissieloos te laten zijn, kan nationaal vertaald worden in een wagenpark van 1,9 miljoen elektrische personenvoertuigen waar 1,8 miljoen laadpunten voor nodig zijn. Er is versnelling nodig om, in eerste instantie, de verwachte verkoopaantallen van elektrische voertuigen te kunnen volgen. Vanaf 2021 dient de uitrol van laadinfrastructuur proactief vormgegeven te worden. Onderdeel van het nog vast te stellen Klimaatakkoord is de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). Hierin is opgenomen dat gemeenten eind 2020 een integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid vaststellen. De visie omvat laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid voor alle verschillende vormen van laden – van publiek tot privaat laden – en alle verschillende vormen van elektrische voertuigen. Bovendien heeft het betrekking op laden binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom.

PRIORITEIT 2: Voorbeeldrol

7. Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed (deels voorbeeldrol/ deels verplicht)

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft een voorbeeldrol en verduurzaamt hiertoe haar eigen gebouwen.

8. Duurzaam inkopen en stimuleren duurzaam gedrag gemeentelijke organisatie

De gemeente koopt (deels in samenwerking met andere gemeenten) duurzaam in en stimuleert duurzaam gedrag van haar eigen medewerkers in brede zin.

9. Duurzame mobiliteit gemeentelijke organisatie

De gemeente zet gepast in op het verduurzamen van haar eigen vervoer.

10. Verduurzamen openbare verlichting en verkeersregelinstanties

Projecten om de openbare verlichting verder te verduurzamen, hebben weinig impact op CO₂ - emissiereductie vergeleken met het totale energieverbruik in de gemeente, maar zijn noodzakelijk vanuit de voorbeeldrol van de gemeente. Verder zijn er grote relatieve besparingen mogelijk (situatie voor en na). De gerealiseerde financiële besparingen in dit kader kunnen worden ingezet om andere duurzame initiatieven mogelijk te maken.

PRIORITEIT 3: Focusthema's, projecten met impact

11. Stimuleren woningeigenaren, Verenigingen van Eigenaren, eigenaren maatschappelijk vastgoed en woningbouwcorporaties tot verduurzamen koop- en huurwoningen

De gemeente Valkenburg aan de Geul zet in op het verduurzamen van woningen en gebouwen in Valkenburg aan de Geul. In 2050 moet de gebouwde omgeving CO₂-neutraal zijn. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij bestaande initiatieven in de regio. Ook wordt de samenwerking met de woningbouwcorporaties in dit kader geïntensiveerd.

12. Stimuleren grootschalige duurzame opwek met behulp van ZonPV

Het is van belang dat de gemeente Valkenburg aan de Geul in navolging van de opgave vanuit de RES (locatie-analyse duurzame opwek elektriciteit) een helder en stimulerend beleid formuleert ten aanzien van grootschalige elektriciteitsopwek met behulp van zonne- en windenergie. Als stimulans kan participatie van bewoners en afdracht naar een fonds voor verduurzaming als uitgangspunt worden gehanteerd. Om draagvlak te creëren is het belangrijk dat omwonenden, inwoners en andere lokaal betrokkenen kunnen meeprofiteren van de financiële voordelen. In het (ontwerp) Klimaatakkoord is opgenomen dat gestreefd wordt naar 50% lokale participatie in lokale opwek-initiatieven.

PRIORITEIT 4: Overige thema's

13. Stimuleren duurzame mobiliteit in de gemeente

Lokale maatregelen die genomen kunnen worden om CO₂-reductie met betrekking tot mobiliteit te bevorderen, kunnen worden gerealiseerd door het stimuleren van het verminderen van autokilometers (minder reizen en kortere verplaatsingen), het veranderen van vervoerswijze (reizen per fiets, OV, lopend in plaats van per auto) en het vergroenen van mobiliteit (zero-emissie, gebruik CO₂-armere brandstoffen, zuinig verbruik, faciliteren laadpalen).

14. Stimuleren verduurzamen bedrijven

Het stimuleren van verduurzamingsmaatregelen voor bedrijven en utiliteit door bijvoorbeeld groene leges in te voeren of bedrijven die goed presteren en veel initiatief nemen op het gebied van duurzaamheid extra 'in de kijker zetten' om andere bedrijven te inspireren.

RANDVOORWAARDELIJK: Draagvlakcreatie/ implementatie gemeentelijke organisatie

Een breed draagvlak van alle betrokkenen zowel in de gemeentelijke organisatie, de provincie, regionaal netbeheerder Enexis, het waterschap, de woningcorporaties, lokale bedrijven, organisaties en niet de vergeten alle inwoners van Valkenburg aan de Geul is van essentieel belang om de transitie te laten slagen. De transitie raakt ons allemaal. Binnen de gemeentelijke organisatie betreft het niet alleen duurzaamheidsambtenaren, maar zeker ook de ambtenaren van andere afdelingen, zoals ruimtelijke ordening, economie, huisvesting en communicatie. Om de initiatieven en projecten die gekoppeld zijn aan de hiervoor genoemde thema's daadwerkelijk te implementeren, dienen er diverse implementatieactiviteiten plaats te vinden, zoals communicatie en opleiding (bijvoorbeeld periodieke werksessies) met/voor bestuurders, gemeenteraad, managers, beleidsmedewerkers en ambtenaren en het vertalen in aangepaste werkwijzen en procedures. Om te weten wat er 'in het veld' speelt, is het van belang ook externe stakeholders te betrekken, zoals inwoners (burgerinitiatieven), energiecoöperaties, en bedrijven. Dit biedt de mogelijkheid tot het benutten van collectieve synergievoordelen.

Het is van essentieel belang dat de gemeente Valkenburg aan de Geul deze projecten en initiatieven aanjaagt, monitort en bijstuurt. Daarnaast is het belangrijk dat zij verantwoording aflegt, rapporteert, een platform organiseert voor kennisuitwisseling, samenwerkt met omliggende gemeenten, netbeheerder Enexis, de provincie en het waterschap in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) en ook goed samenwerkt en afstemt met alle betrokken stakeholders.

Om een goed beeld te krijgen van de verplichte en wenselijke projecten waaraan de gemeente Valkenburg aan de Geul zich reeds heeft gecommitteerd en waar nog initiatief dient te worden genomen om flinke stappen te zetten naar een CO₂-neutraal Valkenburg aan de Geul, zijn in tabellen 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8 op de volgende pagina's, de (lopende) initiatieven en projecten, de in te nemen voorkeursrol van de gemeente Valkenburg aan de Geul, het energiedoel, de procesgang, de verplichte deadlines, kansen/ voorbeelden en een globale begroting geprioriteerd weergegeven.

Prioriteit 1: Verplicht

1.1 Verduurzamen gemeentelijk vastgoed (deels verplicht)

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Energiebesparing gemeentelijke gebouwen	Besparen	Duurzaam eigenaarschap	Eerste stap is besluiten over mate van verduurzaming. Alleen wet- en regelgeving of stapsgewijs naar energie-neutraal in 2030, 2040 of 2050 onder voorwaarde dat gebouw langjarig geëxploiteerd wordt.	Eerste stap is het uitvoeren van een portfolio-analyse op alle gemeentelijke gebouwen (gerelateerd aan meerjaren onderhoudsprogramma MJOP). Dit kan met interne capaciteit, anders uitbesteden. Hieruit volgt raming investeringen en additionele investeringsmiddelen afhankelijk van rol gemeente en derde(n).			2023 Kantoren en utiliteitsgebouwen met kantoorfunctie groter dan 100m ² minimaal label C	6	-	20K	p.m.
2	ZonPV op dak gemeentehuis en gemeentelager	Opwekken	Duurzaam eigenaarschap			Aanbesteding uitvoering gestart						

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Met alleen energiebesparing wordt geen energieneutraliteit bereikt. De resterende benodigde energie (na maximale besparing) dient 100% duurzaam te worden opgewekt in of buiten de gemeente. Verbreding van de scope van deze projecten is nodig om energieneutraliteit te bereiken.

1.2 Toezicht houden op en handhaven van bedrijven

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Informatieplicht (voorheen EPK en EED)	Besparen Opwekken	Handhaven	Besluit nodig of gemeente in kader van Klimaatakkoord, energievisie, nieuwe wet- en regelgeving actiever wenst te handhaven. In overleg met RUD o.b.v. verwachte inspanning out-of-pocket kosten bepalen.			Beperkt via RUD	1 juli 2019 Informatieplicht van kracht	6	-	-	-

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Op dit moment wordt een beperkt aantal bedrijven gecontroleerd i.v.m. te beperkte capaciteit en middelen voor handhaving van bedrijven (o.a bij RUD). Handhaving dient te worden geïntensiveerd om optimaal resultaat te behalen. Nieuwe ontwikkelingen in kader van Informatieplicht maakt handhaven efficiënter en effectiever.

1.3 Regionale structuur warmte en transitievisie warmte (RES)

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Opstellen transitievisie warmte (plan van aanpak aardgasloos Valkenburg aan de Geul op wijkniveau)	Besparen Opwekken Inzichtelijk maken impact energie-infrastructuur	Bewustwording creëren Projecten aanjagen Facilitator	Deelname voorbereiden RES	Transitievisie warmte	Plan aardgasvrije wijken	Opstarten pilotwijk Opschalen	2021 Transitievisie warmte gereed	24	25K	40K	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving heeft een grote positieve impact op de doelstelling om energieneutraal te worden. Op dit moment zijn er nog geen stappen gezet om tot een transitievisie warmte te komen in de gemeente. Gezien de verplichtingen in kader van de RES dienen hiertoe op korte termijn acties in gang gezet te worden. Hiervoor dienen extra capaciteit en middelen vrij gemaakt te worden.

Tabel 2: Toelichting begroting uitvoeringsprogramma prioriteit 1 projecten gemeente Valkenburg aan de Geul

Vervolg prioriteit 1: Verplicht

1.4 Afwegingskader en locatie-analyse grootschalige opwek (RES)

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Opstellen integraal ruimtelijk afwegingskader en locatie-analyse	Opwekken Inzichtelijk maken effect elektriciteits-infrastructuur	Projecten aanjagen Zoekgebieden, voorkeurslocaties en uitsluitingsgebieden benoemen. Bepalen eigen rol. Criteria formuleren voor initiatiefnemers. Faciliteren initiatiefnemers, kan op meerdere manieren. Vergunningen verstrekken.	Beleid en afwegingskader	Voorkeurslocaties en uitsluitingsgebieden	Lokaal/ regionaal Bod zonPV (en wind?)		Eind 2019* Bod ZonPV (en wind) * 6 maanden na ondertekenen Klimaatpakkoord 1ste bod en 12 maanden na ondertekenen Klimaatpakkoord definitief bod.	24	25K	p.m.	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Naast de verplichting (RES) om eind 2019* samen met de andere gemeenten in Zuid-Limburg een eerste bod te doen voor de hoeveelheid grootschalige duurzame lokale opwek, dient de gemeente Valkenburg aan de Geul ook adequaat bij te dragen aan de nationale doelstellingen in het kader van het SER-energieakkoord voor duurzame groei. Daarin is o.a. opgenomen dat Nederland in 2023 16% van het energieverbruik duurzaam dient op te wekken. Voor Valkenburg aan de Geul zou dit - in het geval van een evenredige bijdrage - uitkomen op het extra plaatsen van circa 10 windmolens of ruim 86 ha zonnepanelen (circa 257.000 zonnepanelen). Op dit moment wordt in Valkenburg aan de Geul circa 3,5% van het energieverbruik duurzaam opgewekt. Duidelijkheid over voorkeurslocaties is nodig om op een adequate wijze bij te dragen aan de landelijke doelen en verplichtingen.

1.5 Huurwoningen: Corporaties label B en Particulier verhuurders 80% minimaal label C

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Afspraken woningbouwcorporaties	Besparen Opwekken Inkopen	Bewustwording creëren	Gemeente in gesprek met corporaties				2020 Corporaties label B en Particulier 80% minimaal label C	6	-	-	-

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Het bereiken van genoemde labelverbetering is ontoereikend in het kader van energieneutraliteit. Woningcorporaties hebben een opgave om hun woningen uiterlijk in 2050 energieneutraal te maken en ontwikkelen in dit kader een routekaart. Het is van belang dat de gemeente intensiever met de corporaties en ook de andere verhuurders in gesprek gaat om hen te mobiliseren en mogelijk te faciliteren verder te verduurzamen en zich op zijn minst te houden aan wettelijke kaders, richtlijnen en afspraken (AEDES).

1.6 Integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Verplichte deadline	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Opstellen integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid	Besparen	Bewustwording creëren Projecten aanjagen Facilitator					Eind 2020 Integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid vaststellen	12	-	10K	-

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Om te komen tot energieneutraliteit is 100% duurzame mobiliteit op termijn een vereiste. Het opstellen van een integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid laadpalen vormt een van de instrumenten om duurzame mobiliteit te bevorderen. De gemeente dient de visie en het beleid voor eind 2020 uit te werken.

Prioriteit 2: Voorbeeldrol

2.7 Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed (deels voorbeeldrol)

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	ZonPV op dak gemeentehuis en gemeentelager	Opwekken	Duurzaam eigenaarschap			Aanbesteding uitvoering gestart		- Pilot verduurzaming gemeentelijk vastgoed - Onderzoek en realisatie subsidiemogelijkheden voor ZonPV	6	p.m.	p.m.	p.m.
2	Led-verlichting gemeentehuis	Besparen	Duurzaam eigenaarschap				Deels gerealiseerd nu opschalen					

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Met ZonPV op het gemeentehuis en led-verlichting alleen wordt geen energieneutraliteit bereikt. De resterende benodigde energie (na maximale besparing) dient 100% duurzaam te worden opgewekt in of buiten de gemeente. Verbreding van de scope van deze projecten is nodig om energieneutraliteit te bereiken.

2.8 Duurzaam inkopen en stimuleren duurzaam gedrag gemeentelijke organisatie

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Inkoop groene energie	Inkopen	Duurzaam eigenaarschap Voorbeeldrol			Aanbesteden 100% groene energie		- Projectgroep maatschappelijk verantwoord inkopen - Stimuleren voorbeeldgedrag eigen medewerkers (bijvoorbeeld d.m.v een interne campagne)	12	-	5K	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Indien de resterende benodigde energie (na maximale besparing en lokale duurzame opwek) 100% duurzaam wordt ingekocht, kan energieneutraliteit worden gerealiseerd. Echter, door de verwachte elektrificatie van de warmtevoorziening en mobiliteit zal de benodigde hoeveelheid elektriciteit enorm toenemen. De energie-infrastructuur moet zodanig worden aangepast om deze hoeveelheden elektriciteit te kunnen importeren. Lokaal invulling geven aan de elektriciteitsvoorziening en deels warmtevoorziening kan de benodigde uitbreidingen ten dele voorkomen. Het is van belang dat de gemeente hierover in gesprek gaat met regionaal netbeheerder Enexis.

2.9 Duurzame mobiliteit gemeentelijke organisatie

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Verduurzamen mobiliteit	Besparen	Duurzaam eigenaarschap				2 elektrische auto's 2 elektrische fietsen	- Stimuleren duurzame mobiliteit d.m.v. , OV, faciliteren fietsen, e-bikes, laadpalen, e-car sharing.	6	p.m.	p.m.	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Om tot energieneutraliteit te komen, dient uiteindelijk het volledige gemeentelijke wagenpark en andere vervoersmiddelen verduurzaamd te worden. De twee reeds aangeschafte elektrische auto's en twee elektrische fietsen voorzien niet de gehele gemeentelijke organisatie van duurzame mobiliteit. Om energieneutraliteit te bereiken, dient verbreding en opschaling van dit project gerealiseerd te worden, rekening houdend met andere (hogere) prioriteiten.

2.10 Verduurzamen openbare verlichtingen verkeersregelinstallaties

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Uitvoering beleidsplan openbare verlichting	Besparen	Duurzaam eigenaarschap				Omgebouwd naar led-verlichting	- Resterende benodigde energie lokaal duurzaam opwekken - Resterende benodigde energie duurzaam inkopen buiten de gemeente	3	-	-	-

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Het verduurzamen van de openbare verlichting betreft een besparingsmaatregel. De resterende benodigde energie dient 100% duurzaam te worden opgewekt in of buiten de gemeente.

Tabel 5: Toelichting begroting uitvoeringsprogramma prioriteit 2 projecten gemeente Valkenburg aan de Geul

Prioriteit 3: Projecten met grote impact

3.11 Stimuleren verduurzamen woningen en gebouwen

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Afspraken woningbouwcorporaties	Besparen Opwekken Inkopen	Bewustwording creëren	Gemeente in gesprek met corporaties				- Subsidiemogelijkheden en leningen zoals Duurzaam Thuis - Aanbieden gratis Dubbel Duurzaam scans - Verder stimuleren oprichten energiecoöperaties en andere buurtinitiatieven. - Inzetten Buurkracht	40	20K	20K	40K
2	Dubbel Duurzaam	Opwekken	Projecten aanjagen			Voorstel gratis aanbieden scans ontzorging						
3	Digitaal energieloket nieuwenergieinlimburg.nl	Besparen Opwekken Inkopen	Bewustwording creëren Projecten aanjagen			Actiever content plaatsen i.v.m. gebruik communicatie katalysator						

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Zie toelichting bij 1.3 t/m 1.6 en de randvoorwaardelijke initiatieven. De in gang gezette initiatieven en projecten zijn een goede eerste stap. Echter, om energieneutraliteit te bereiken, is intensivering en opschaling nodig, rekening houdend met de andere prioriteiten en de beperkte capaciteit en middelen.

3.12 Stimuleren grootschalige duurzame opwek

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Initiatieven voor grootschalige opwek d.m.v. ZonPV	Opwekken	Projecten aanjagen	Aanvragen door initiatiefnemers voor grootschalige opwek d.m.v. ZonPV				- Participatie van inwoners - Afdracht naar een fonds voor verduurzaming als uitgangspunt	20	-	p.m.	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Naast de verplichting (RES) om eind 2019* samen met de andere gemeenten in Zuid-Limburg een eerste bod te doen voor de hoeveelheid grootschalige duurzame lokale opwek, dient de gemeente Valkenburg aan de Geul ook adequaat bij te dragen aan de nationale doelstellingen in het kader van het SER-energieakkoord voor duurzame groei. Daarin is o.a. opgenomen dat Nederland in 2023 16% van het energieverbruik duurzaam dient op te wekken. Voor Valkenburg aan de Geul zou dit - in het geval van een evenredige bijdrage - uitkomen op het extra plaatsen van circa 10 windmolens of ruim 86 ha zonnepanelen (circa 257.000 zonnepanelen). Op dit moment wordt in Valkenburg aan de Geul circa 3,5% van het energieverbruik duurzaam opgewekt. Versnelling is nodig om op adequate wijze bij te dragen aan de landelijke doelen en verplichtingen (gericht op maximale hefboomwerking).

Tabel 6: Toelichting begroting uitvoeringsprogramma prioriteit 3 projecten gemeente Valkenburg aan de Geul

Prioriteit 4: Overige projecten

4.13 Stimuleren duurzame mobiliteit in de gemeente

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Laadpalen	Besparen Inzichtelijk maken effect elektriciteits- infrastructuur	Projecten aanjagen Facilitator			Zie prioriteit 1.6	16 laadpalen	- Beleid laadpalen doorontwikkelen, meeliften op ontwikkelingen - E-car sharing stimuleren voor inwoners door elektrische leenauto's te faciliteren - Monitoren ontwikkelingen en anticiperen met beleid	6	10K	10K	p.m.

Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Om te komen tot energieneutraliteit is 100% duurzame mobiliteit op termijn een vereiste. Het opstellen van een integrale visie laadinfrastructuur en plaatsingsbeleid laadpalen vormt een van de instrumenten om duurzame mobiliteit te bevorderen. De gemeente dient de visie en het beleid voor eind 2020 uit te werken in samenwerking met betrokken partners.

4.14 Stimuleren verduurzamen bedrijven

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Regeling energiescan MKB	Besparen Opwekken	Projecten aanjagen					- Enthousiasmeren via informatieplicht of EED - Invoeren groene leges - Handhaving (via RUD) - Lokale best practice bedrijven als ambassadeur laten functioneren	6	10K	10K	p.m.

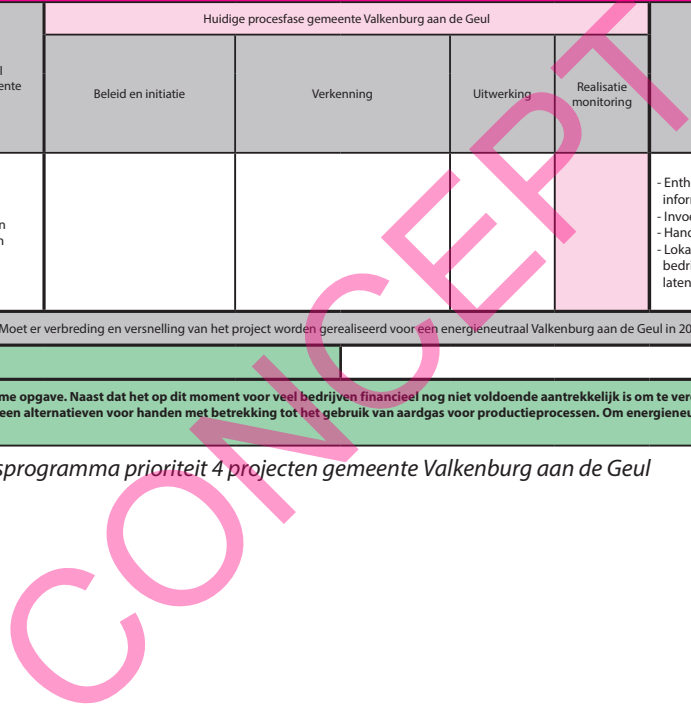
Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?

Ja

Nee

Het mobiliseren van bedrijven om te verduurzamen is een enorme opgave. Naast dat het op dit moment voor veel bedrijven financieel nog niet voldoende aantrekkelijk is om te verduurzamen (afname van grote hoeveelheden aardgas is bijvoorbeeld relatief goedkoop), zijn er bijvoorbeeld ook nog geen alternatieven voor handen met betrekking tot het gebruik van aardgas voor productieprocessen. Om energieneutraliteit te bereiken voor bedrijven is opschaling en verbreding van de scope van dit project noodzakelijk. Zie ook 1.2.

Tabel 7: Toelichting begroting uitvoeringsprogramma prioriteit 4 projecten gemeente Valkenburg aan de Geul

RANDVOORWAARDELIJK EN SUCCESFACTOR

DRAAGVLAKCREATIE

Een breed draagvlak binnen de organisatie van gemeenten, provincie en waterschappen is van essentieel belang. Dit heeft niet alleen betrekking op duurzaamheidsambtenaren, maar ook op de ambtenaren van andere afdelingen, zoals ruimtelijke ordening, economie, en huisvesting. Om de initiatieven en projecten die gekoppeld zijn aan de hiervoor genoemde thema's daadwerkelijk te implementeren, dienen er diverse implementatieactiviteiten plaats te vinden, zoals communicatie en opleiding (bijvoorbeeld periodieke werksessies) met/voor het college B&W, gemeenteraad, managers, beleidsmedewerkers en ambtenaren en het vertalen in aangepaste werkwijzen en procedures. Om te weten wat er 'in het veld' speelt en zeker ook om bewustwording en draagvlak te creëren voor de energietransitie, is het van belang hierbij externe stakeholders te betrekken, zoals inwoners (burgerinitiatieven), energiecoöperaties en bedrijven (biedt o.a. mogelijkheid tot benutten collectieve synergievoordelen).

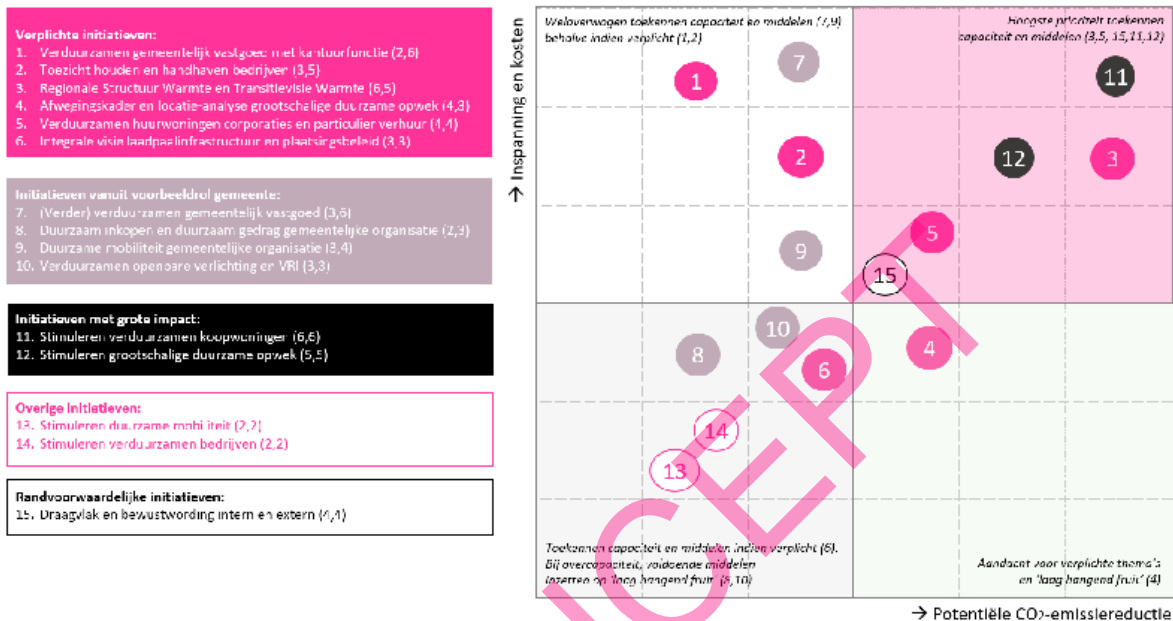
Het is van essentieel belang dat de gemeente Valkenburg aan de Geul deze projecten en initiatieven aanjaagt, monitort en bijstuurt. Daarnaast is het belangrijk dat zij verantwoording aflegt, rapporteert, een platform organiseert voor kennisuitwisseling, samenwerkt met omliggende gemeenten, netbeheerder Enexis, de provincie en het waterschap in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) en ook goed samenwerkt en afstemt met alle betrokken stakeholders.

Nr.	Projectnaam	Energie doel	Rol gemeente	Huidige procesfase gemeente Valkenburg aan de Geul				Kansen/ voorbeelden	Globale begroting			
				Beleid en initiatie	Verkenning	Uitwerking	Realisatie monitoring		Dagen per jaar	€ 2019	€ 2020	€ 2021 - 2022
1	Bewustwordingssessies interne organisatie gemeente	Besparen Opwekken Inkopen	Bewustwording creëren			Eerste interne sessies hebben plaatsgevonden		- Energiespel met raad - Informatiesessies voor medewerkers en inwoners ter vergroten bewustwording en aanzetten tot persoonlijke acties	48	10K	10K	20K
2	Externe sessies inwoners, bedrijven, etc.	Besparen Opwekken Inkopen						- Interactieve sessies met lokale stakeholders over hoe concreet invulling te geven aan energievisie - Samenwerking met stakeholders				
Moet er verbreding en versnelling van het project worden gerealiseerd voor een energieneutraal Valkenburg aan de Geul in 2050?												
Ja						Nee						
<p>Samenwerking met (buur)gemeenten, provincie, waterschap, Enexis, Rijk, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners is van essentieel belang. Partijen hebben elkaar nodig en vullen elkaar aan op expertise, uitvoeringscapaciteit, kennis, (wettelijke) bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Om tot samenwerking te komen dient de afstemming met interne en externe partijen geïntensiveerd te worden. Als eerste dient overleg binnen de gemeentelijke organisatie te worden geïntensiveerd over de energietransitie en de gevolgen ervan voor de gemeentelijke organisatie. Hiermee ontstaat intern bewustwording en draagvlak. Tevens dient een proces te worden opgestart met de buitenwereld (in eerste instantie middels een raads werkgroep en later breder). De energietransitie raakt namelijk iedereen en iedereen heeft elkaar nodig om de noodzakelijke stappen in de goede richting te kunnen zetten.</p>												

Tabel 8: Toelichting begroting uitvoeringsprogramma randvoorwaardelijk en succesfactor gemeente Valkenburg aan de Geul

CONCEPT

De energietransitie legt een enorm beslag op capaciteit en middelen van de gemeente en de volledige maatschappij. Capaciteit en middelen zijn schaars en dienen zeer zorgvuldig te worden ingezet. De prioriteitstelling kan enerzijds worden afgeleid van de eerder aangegeven prioriteitstelling: wettelijk verplicht, voorbeeldrol, impact. Als hulpmiddel bij het bepalen van de prioriteiten is onderstaande matrix opgenomen. In deze matrix is aangegeven of initiatieven en projecten een grote inspanning / hoge kosten vergen en of de beoogde CO₂ emissiereductie laag of hoog is. Bij het maken van afwegingen en keuzes is het raadzaam deze matrix te gebruiken.

Figuur 2: Matrix relatie inspanning/ kosten versus effect prioriteiten op CO₂ reductie.

Conclusie

Om adequaat bij te dragen aan de landelijke opgave en bijbehorende doelen te realiseren, zijn aanvullende inspanningen noodzakelijk. De gemeente dient daarom in te zetten op het uitbreiden en versnellen van bestaande projecten en het initiëren van nieuwe projecten en initiatieven. Uitbreiding van zowel capaciteit (intern en extern) als middelen is hieraan onlosmakelijk verbonden. Elke euro en elk uur tijdbesteding dient maximaal bij te dragen aan het realiseren van de energietransitiedoelen. Daarbij gaat de prioriteit uit naar de projecten die invulling geven aan de wettelijke verplichtingen, projecten die de voorbeeldrol van de gemeente uitdragen en projecten die de grootste impact hebben op het behalen van de energietransitiedoelen. Projecten die niet of nauwelijks bijdragen, dienen enkel opgepakt te worden indien de business case zeer positief is en/of het middelen- en capaciteitsbeslag niet ten koste gaat van de eerder genoemde initiatieven en projecten. Eventuele winsten van dergelijke projecten kunnen voortaan worden ingezet voor andere minder rendabele duurzaamheidsprojecten.